

Armoedebeleid: Terug naar de tekentafel

Bea Cantillon

CSB & UA

Rules of the House

Armoedebelid:terug naar de tekentafel

Rules of the House

Armoedebelid:terug naar de tekentafel

Itinera Institute

- ➔ **Onafhankelijke denktank**
- ➔ **'Fact Based'**
- ➔ **Lange Termijn**

“

To show, to defend and to build roads for policy reform towards sustained economic growth and social protection, for Belgium and its regions.

”

Itinera Institute: Agenda

- ➔ **Energietransitie: sneller naar een groen energiesysteem**
- ➔ **Les mutualités: les opportunités à longue terme**

- ➔ **www.itinerainstitute.org - info@itinerainstitute.org**

Must Read

- **“Begrotingsprioriteiten 2009: en nu ernstig”**
- **“L’avenir des soins de santé: oser le diagnostic et les thérapies”**
- **And so much more...:
www.itinerainstitute.org**

Armoedebelied: terug naar de tekentafel

Bea Cantillon
Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck
Universiteit Antwerpen

27 oktober 2009

Inhoud

- 1. Wat is armoede (in Europa)?**
- 2. Enkele kencijfers**
- 3. Evolutie van de relatieve armoede**
- 4. Waarom is de armoede niet gedaald?**
- 5. De paradox van de investeringsstaat**
- 6. Overwegingen voor het beleid**

1. Wat is armoede (in Europa)?

Niet:

“People who suffer from a cumulation of disadvantage which cannot be reached by macro-policies” (Dahrendorf, 1990)

“Social exclusion in the sense of permanent dependence on the state” (Engbersen, 1991)

Niet:

“a condition characterized by severe deprivation of basic human needs, including food, safe drinking water, sanitation facilities, health, shelter, education and information” (United Nations, 1995)

Wèl:

“individuals or families whose resources are so small as to exclude them from the minimal acceptable way of life of the member state where they live”

(European Council of Ministers decision of 1975)

Rationale:

“close to subsistence level there is indeed some absolute minimum necessary for survival but apart from this, any poverty standard must reflect prevailing social standards: it must be a relative standard”

(Piachaud, 1987)

Armoede:

- **Relatief**
- **Gradueel**
- **Multi-dimensioneel**

Daarom portfolio:

- **60% van mediane inkomen**
- **Inkomensongelijkheid**
- **Werk**
- **Scholing**
- **Huisvesting**
- **Gezondheid**

2. Eerst enkele kencijfers

Het inkomen op de EU-armoedegrens

- **alleenstaande: 939 euro**
- **koppel met 2 kinderen: 1971 euro**

EU-norm vergeleken met leefloon en budgetstandaard

	<i>Budgetstandaard (sociale huur)</i>	<i>EU-norm 2006</i>	<i>Wettelijk minimum</i>
Alleenstaande	690	939	697
Alleenstaande + kind 15 jaar	1185	1408	1055
Alleenstaande + jongen 8 jaar en meisje 15 jaar	1449	1690	1235
Koppel + kind 15 jaar	1442	1878	1055

Armoedebelid: terug naar de tekentafel

16% van alle personen leeft in een gezin met een inkomen gelijk of lager dan de EU-armoedegrens

25% van de 75-plussers

23% van de niet werkenden

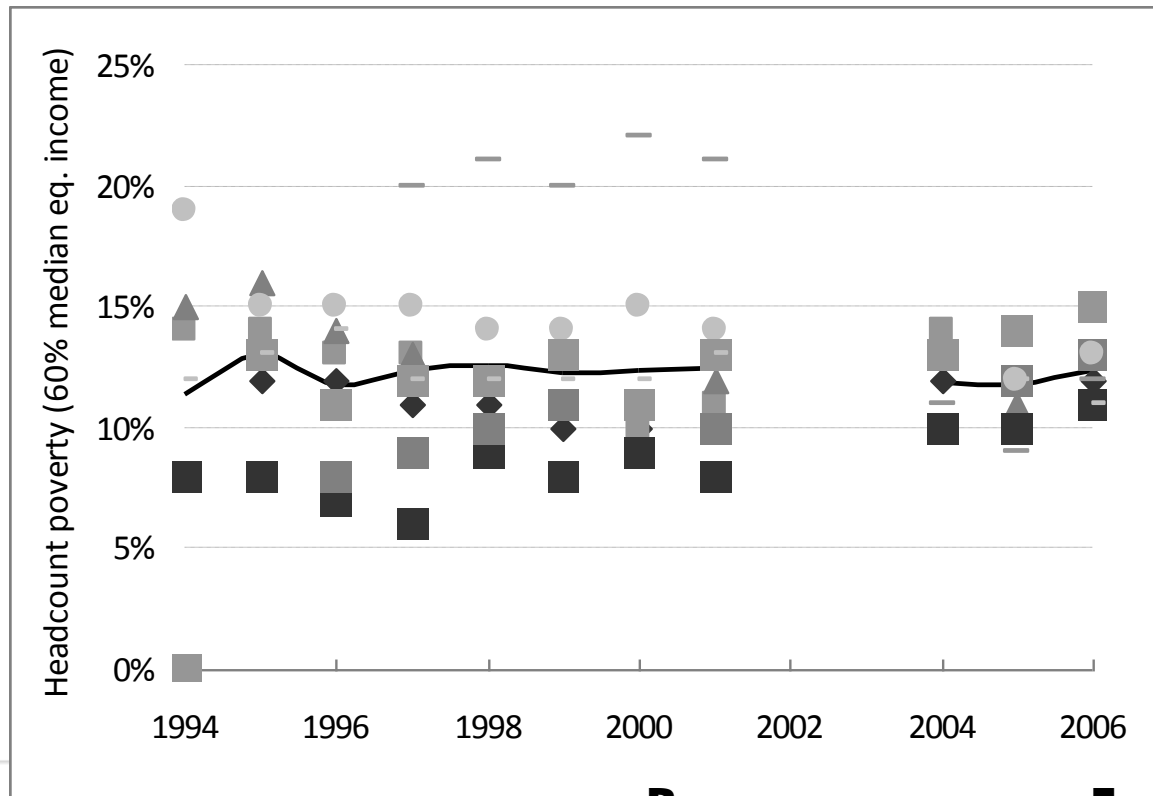
36% van de kinderen van alleenstaande ouders

78% van de kinderen die opgroeien in een gezin zonder arbeidsinkomen

- **21% van de kinderen in arme gezinnen loopt schoolse achterstand op**
- **22% heeft gedragsproblemen (heeft zorgen, is bang, wordt gepest, is overactief, heeft moeite om zich te concentreren)**
- **Depressiviteit komt significant meer voor onder de armoedegrens**
- **Problematische schuldsituaties**
- **etc.**

3. Evolutie van de relatieve armoede

Relatieve armoede in rijke EU-welvaartsstaten, 1994-2006

Armoedebelief: terug naar de tekentafel

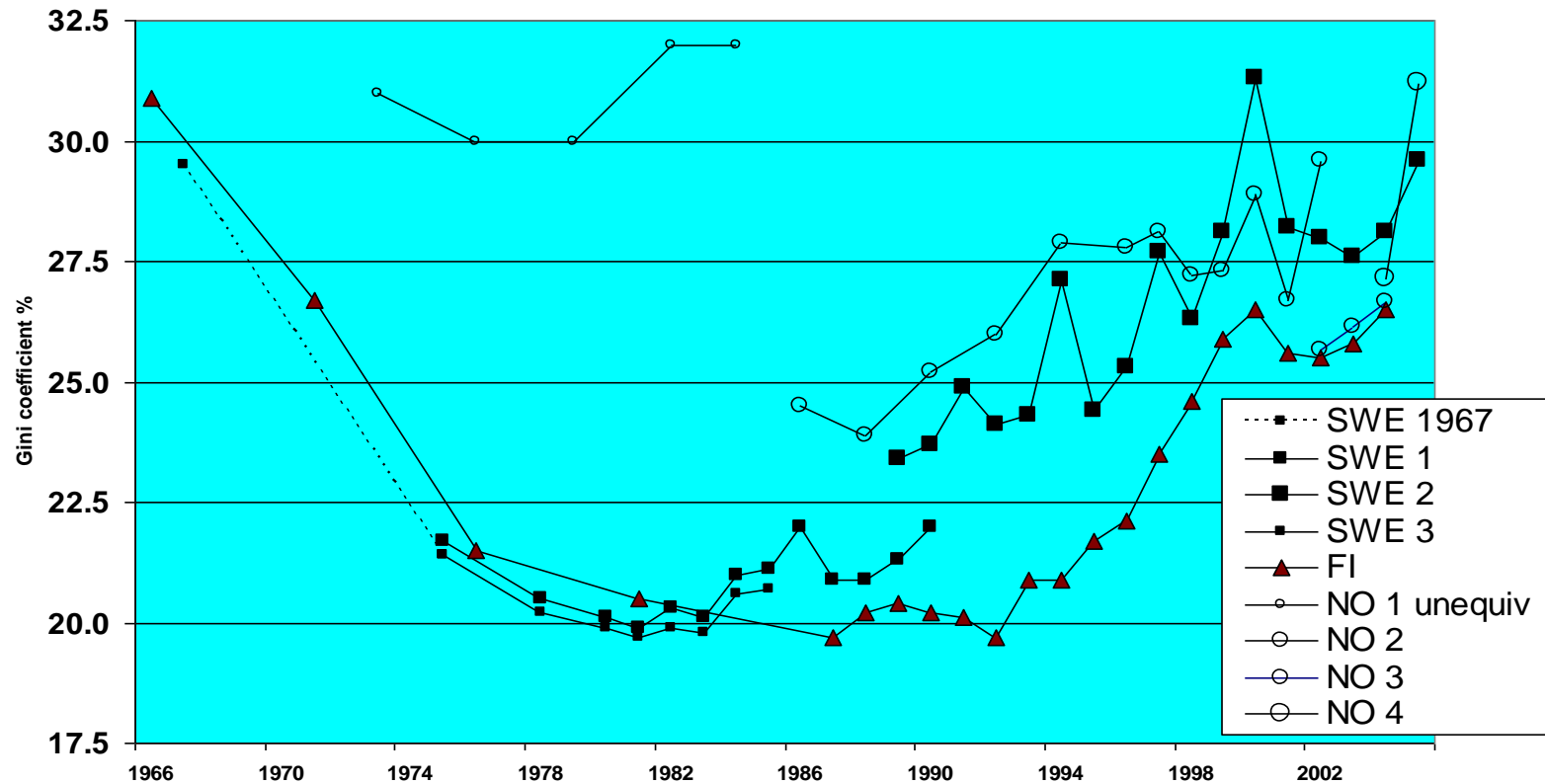
Bron:
Europese
Commissie.

Europese

In breder historisch perspectief

Gini coefficient

Figure 1 Three Nordic countries

Armoedebelid:terug naar de tekentafel

**Bron: National sources
(Atkinson, 2009)**

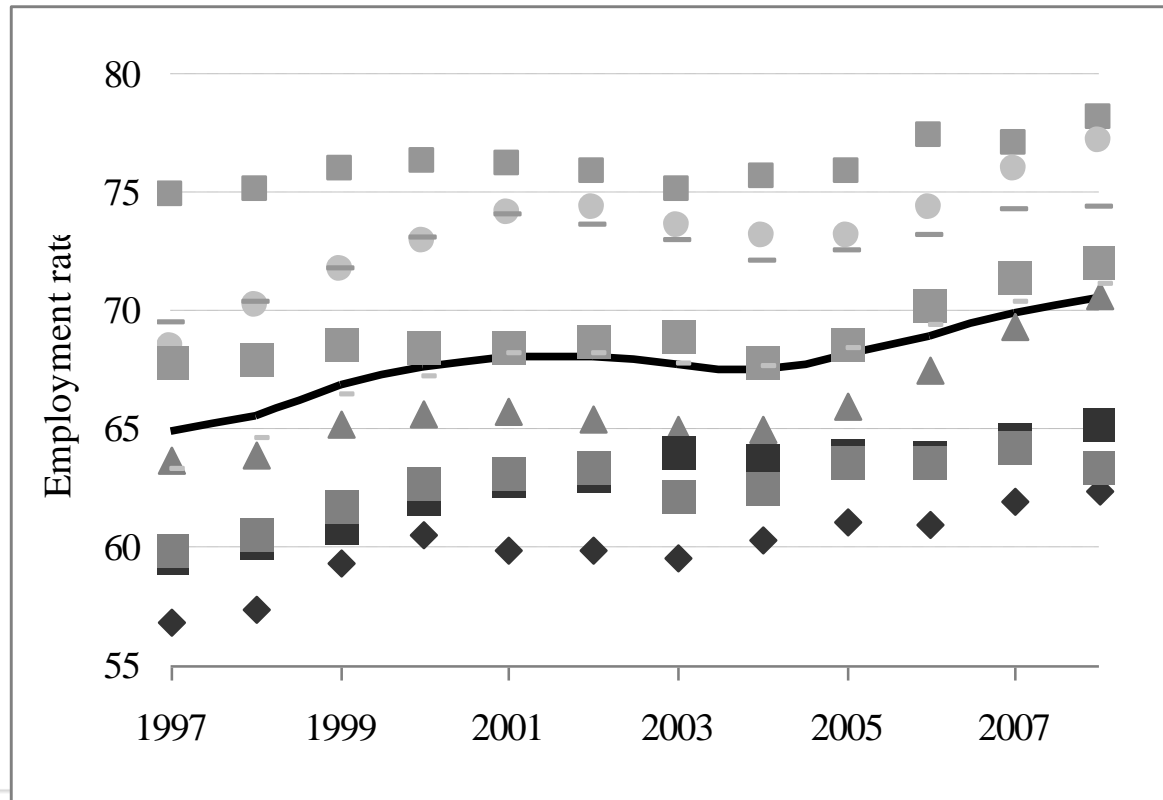
4. Waarom is de armoede niet gedaald?

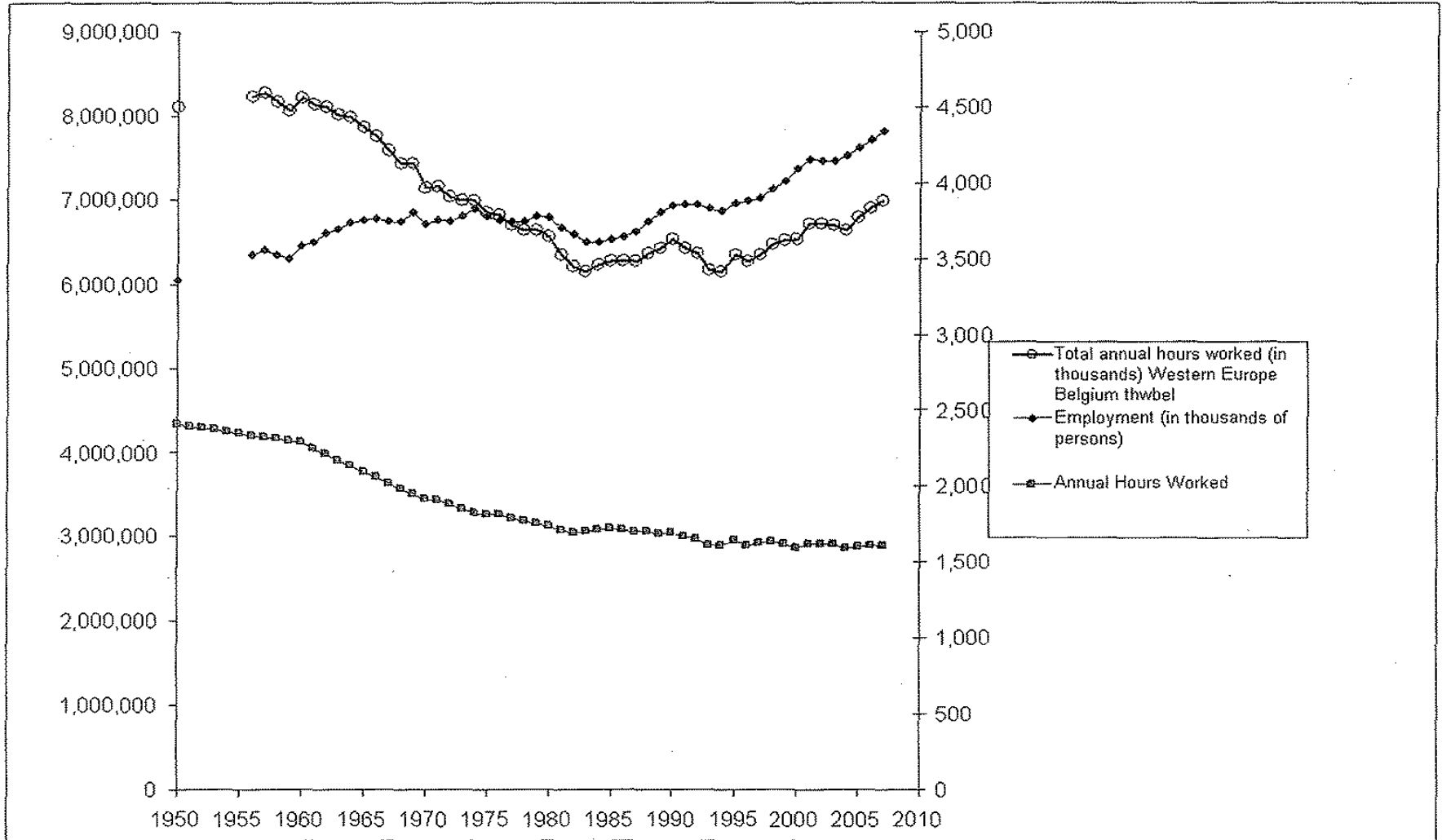
In de rijke Europese landen is de relatieve armoede in het recente verleden niet meer gedaald

ofschoon:

1. nog nooit zoveel mensen aan het werk

Werkzaamheidsgraden in rijke EU-welvaartsstaten, 1997-2007.

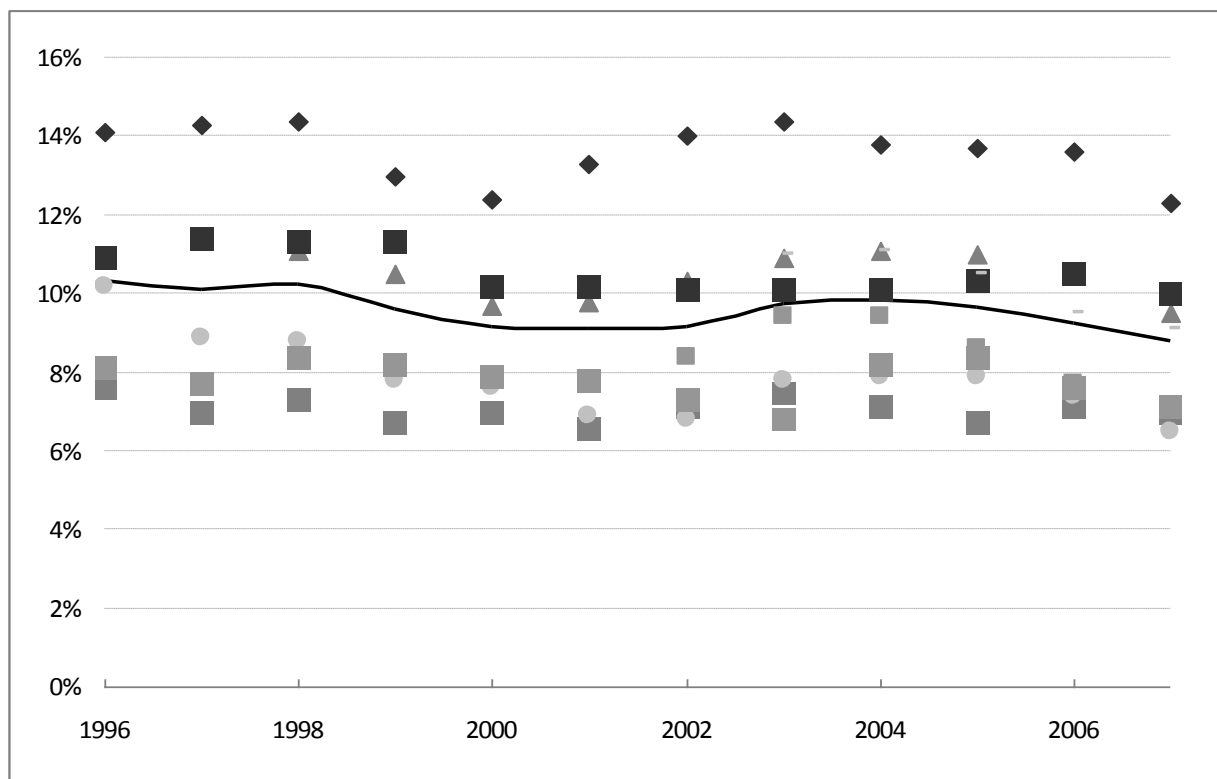
Armoedebeloid:terug naar de tekentafel

- **Tewerkstellingsgraad bij laaggeschoolden:**

van 59 naar 63 %

- **En (matige) mindering van het aandeel arbeidsloze gezinnen**

Aandeel 'jobless households' in rijke Europese welvaartsstaten, 1996-2006

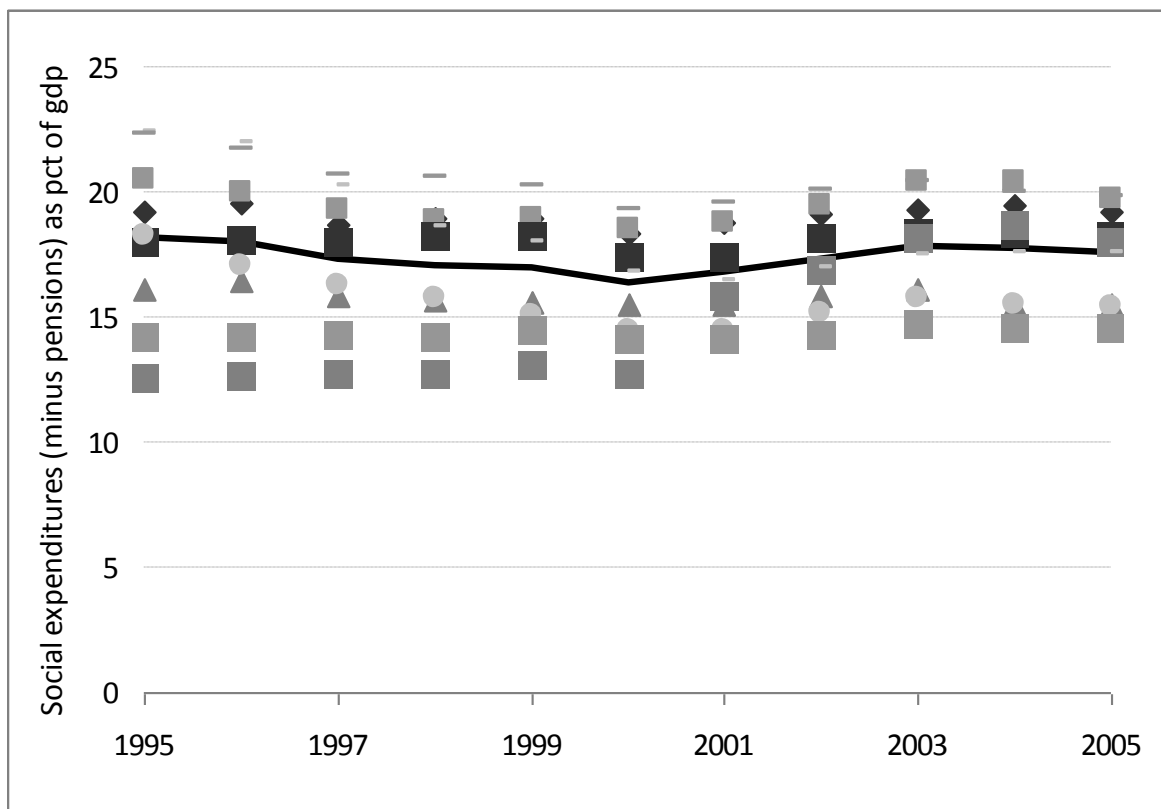
Armoedebeloid:terug naar de tekentafel

In de rijke Europese landen is de financiële armoede niet gedaald

ofschoon:

- 1. nog nooit zoveel mensen aan het werk**
- 2. meer sociale overheidsuitgaven**

Sociale uitgaven (min pensioen) in % BBP in rijke Europese welvaartsstaten, 1995-2005.

Armoedebelief: terug naar de tekentafel

Bron: OECD-Social expenditure database.

In de rijke Europese landen is de financiële armoede niet gedaald

ofschoon:

- 1. nog nooit zoveel mensen aan het werk**
- 2. meer sociale overheidsuitgaven**
- 3. verdieping van het sociaal beleid**

'verheffen, verbinden, activeren' (Nederlandse Raad voor het Regeringsbeleid)

- **kinderopvang**
- **loopbaanonderbreking/tijdskrediet**
- **zorgverzekering**
- **dienstencheques**
- **brugpensioenen**
- **focus op gelijke kansen in onderwijs**
- **aktivering...**

In de rijke Europese landen is de financiële armoede niet gedaald

ofschoon:

- 1. nog nooit zoveel mensen aan het werk**
- 2. meer sociale overheidsuitgaven**
- 3. verdieping sociaal beleid**
- 4. armoede sterk aanwezig in beleidsdiscours**

- **EU-consensus rond Laken indicatoren (OMC)**
- **regeringsverklaringen in België en Vlaanderen**
- **2010 “Jaar van de armoede”**
- ...

5. De paradox van de investeringsstaat

Armoedebeleid: terug naar de tekentafel

nieuwe sociale risico's en nieuwe Mattheuseffecten

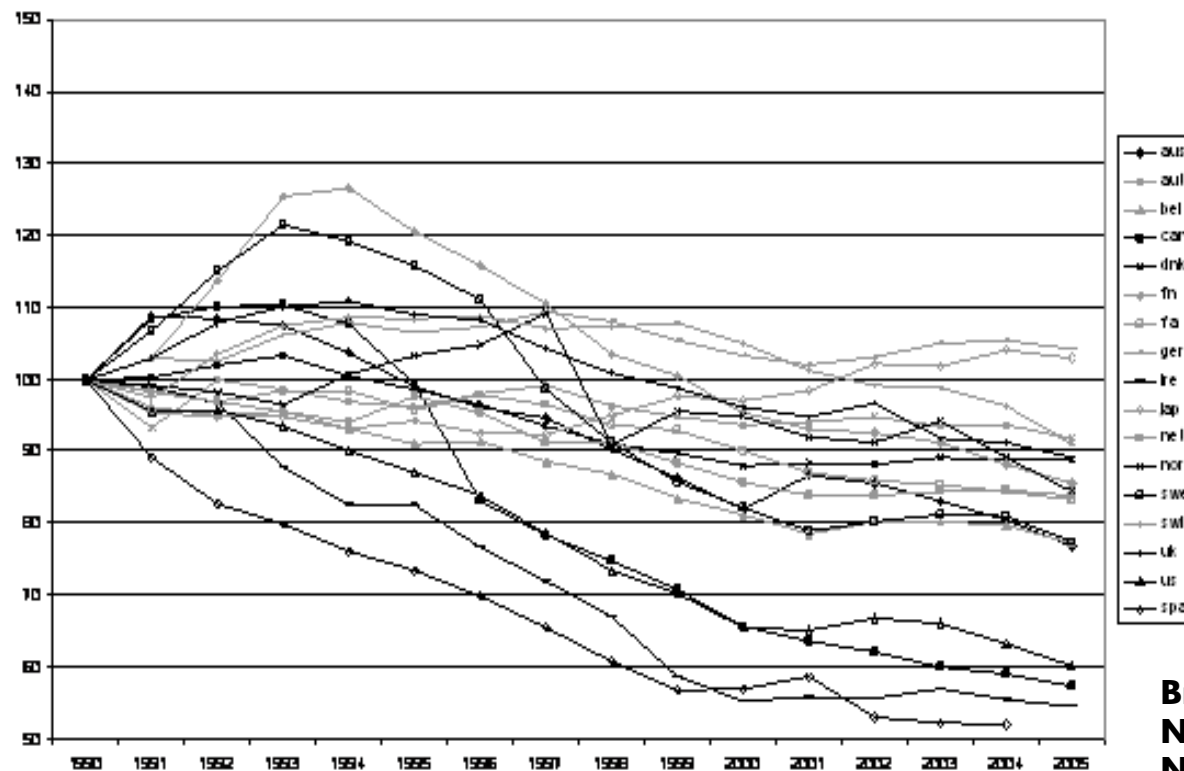
- ***Inzet op werk:*** tendentieel meer naar hogere inkomens (cf. jobless households en minima)
- ***Inzet op nieuwe sociale risico's:*** tendentieel meer naar hogere inkomens (cf. kinderopvang)
- ***Inzet op gelijke kansen:*** leidt vaak pas later naar grotere gelijkheid van uitkomsten (cf. onderwijs)

Erosie van de minima in de kopgroep van de EU

Bijstandsuitkering in % van gemiddeld loon: evolutie van 1992 tot 2002

	<i>Koppel</i>	<i>Alleenstaand/2 kinderen</i>
Duitsland	-12%	-8%
Noorwegen	-10%	-11%
België	-6%	-5%
Frankrijk	-	+2%
Nederland	-25%	-26%
Zweden	-19%	-16%
Luxemburg	-19%	-16%

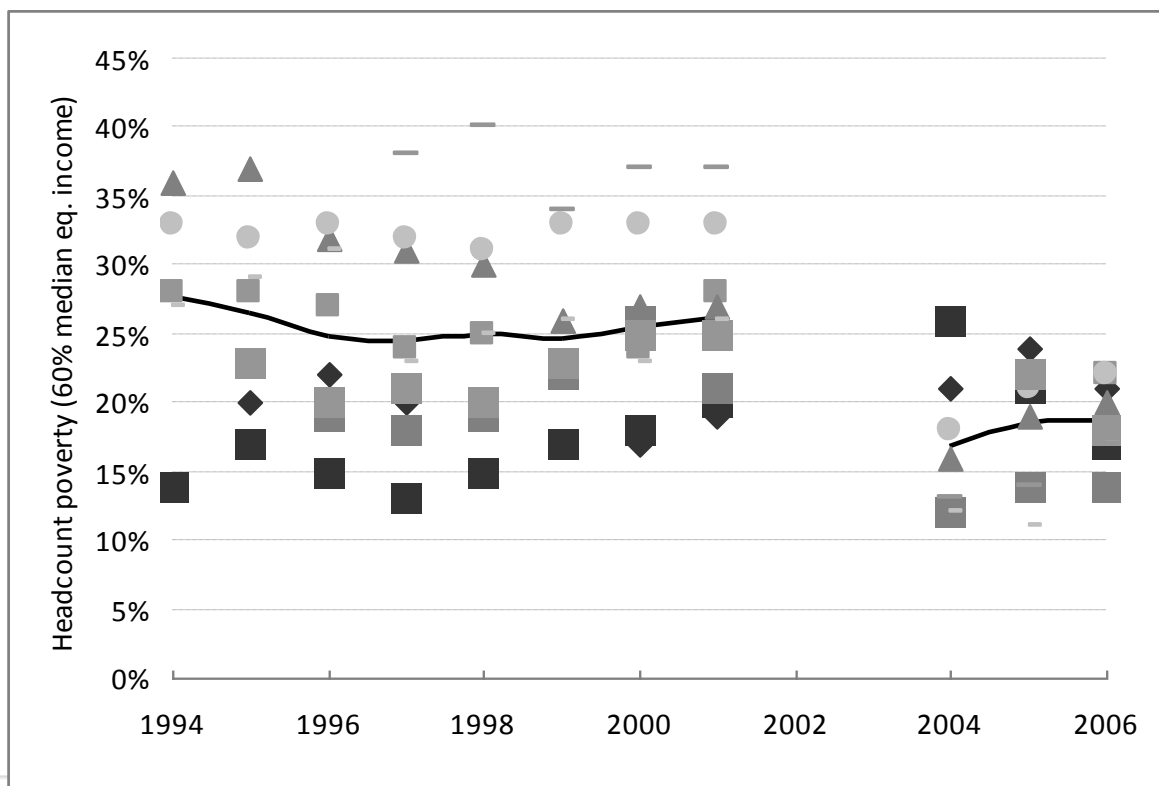
Bijstand in % van gemiddeld loon (gemiddelde voor alleenstaande, alleenstaande ouder, koppel met kinderen), 1990=100.

Bron: Van Mechelen
N., forthcoming (based on
Nelson a&b)

Armoedebelief: terug naar de tekentafel

Relatieve armoede bij uitkeringstrekkers op actieve leeftijd in rijke EU-welvaartsstaten, EU-norm, 1994-2006

Armoedebelid: terug naar de tekentafel

Bron: Europese Commissie.

Gebruik van kinderopvang door huishoudens met een jongste kind < 3 naar opleidingsgraad van de moeder (Vlaams gewest, 2005, horizontale percentages).

	<i>Gesubsidieerde opvang</i>	<i>Niet-gesubsidieerde opvang</i>	<i>Informele opvang</i>	<i>Geen opvang</i>
Laag	34,0	3,1	18,6	52,6
Midden	46,5	4,3	36,6	31,9
Hoog	63,7	13,8	43,0	15,2

N = 865

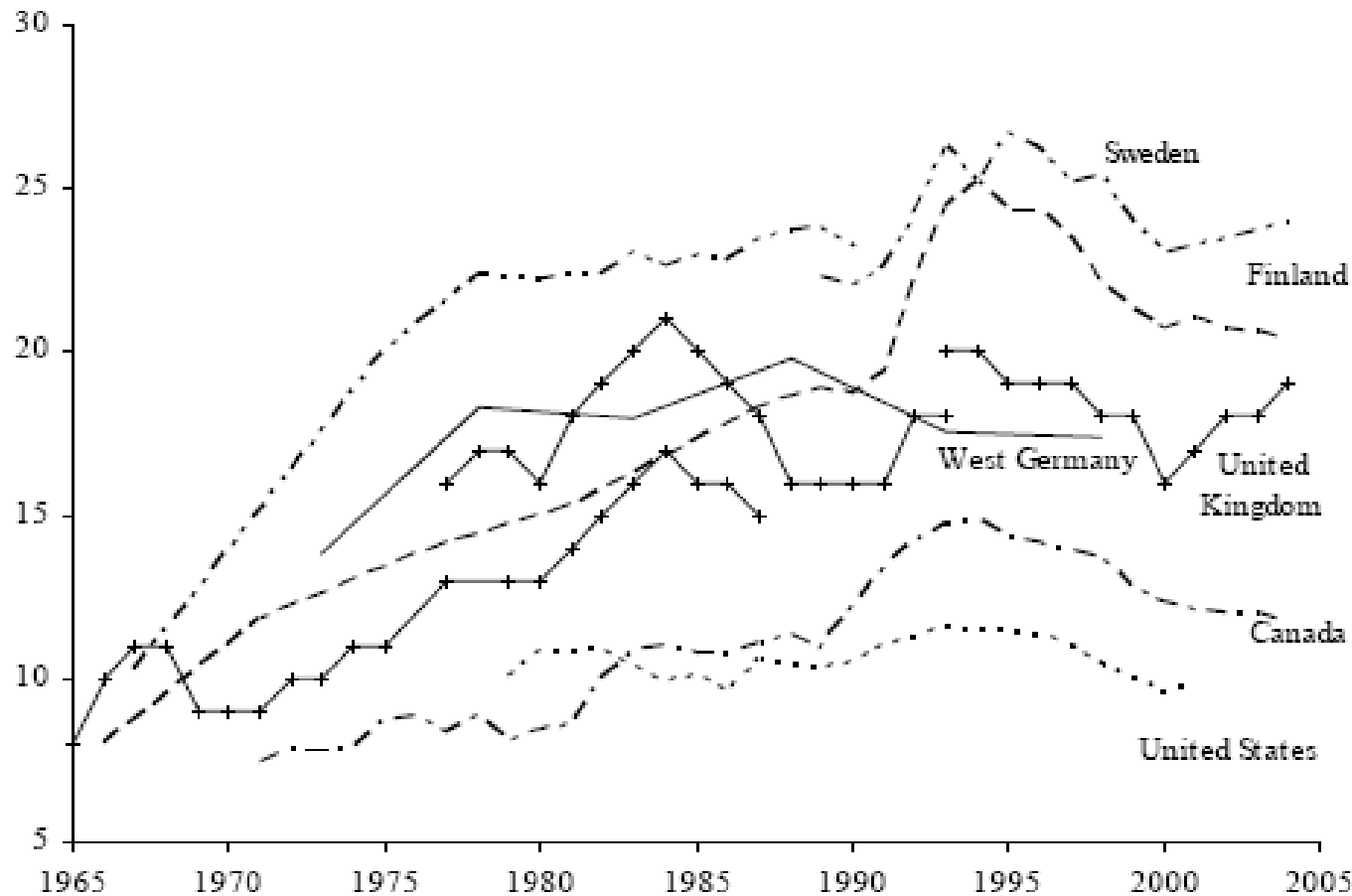
Bron: GEZO. Ghysels & Van Lancker, 2009.

Participatie aan het hoger onderwijs van 17 tot 25-jarigen naar opleidingsniveau van de vader, Vlaanderen, 1976-2004.

<i>Onderwijsniveau vader</i>	<i>1976</i>	<i>1992</i>	<i>2004</i>
Laag	13	16	17
Midden	33	30	33
Hoog	43	52	57

Bron: Verbergt, G., Cantillon, B., Van den Bosch, K. (2009), Sociale ongelijkheden in het Vlaamse onderwijs: tien jaar later, Berichten/UA, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Antwerpen, januari.

Figure 7. Equalizing effect of taxes and transfers: absolute difference between the Gini index of market income and the Gini index of disposable income (percent)

Terug naar de tekentafel

1. Het bestaande (reeds bijgestuurde) plan:

- Groei
- Investeren
- (zo nodig) herverdelen

2. Het nieuwe plan⁺

- (her)verdelen om zinvol te groeien
- (her)verdelen om efficiënt te investeren
- (her)verdelen om rechtvaardig te investeren

3. Veronderstelt een globale hertekening van de spreiding van lasten en baten

Concreet

- ➔ **Hogere minima**
- ➔ **Betaalbaar wonen (sociale huisvesting, huursubsidies)**
- ➔ **Versterking maximumfactuur**
- ➔ **Hervorming (secundair) onderwijs**
- ➔ **Aktivering uitkeringstrekkers (niet alleen werklozen)**
- ➔ **Betalbare kinderopvang en loopbaanonderbreking (ook voor lage inkomens)**